

STRATEGIJA IZHODA: IZ KRIZE ALI IZ PROTIKRIZNIH UKREPOV?

Franjo Štiblar

1. Uvod

6

Predložena vladna Slovenska izhodna strategija 2010-2013¹ prinaša terminološke neznanke. Ali gre za odpravo protikriznih stimulativnih ukrepov fiskalne in monetarne politike, kakor »Exit strategy« pojmujejo v drugih gospodarstvih, ali pa za stopnjo prej, torej v resnici šele za uvajanje ukrepov, ki naj bi pomagali državi iz krize? Kaže, da tako vlada kot opozicija (SDS) s strategijo mislita šele na uvedbo protikriznih ukrepov, torej je (znova) Slovenija korak za drugimi. Prav tako ni povsem jasno, ali gre za kratkoročne ukrepe ekonomske politike, za strateške spremembe sistema, za popravek njegovih napak (boljša regulacija, boljši nadzor) ali celo za novo vizijo razvoja in delovanja družbe?

Sedanji nosilci strateškega sektorja v vladi so že z dosedanjim delom in stališči do strategij pokazali, da do oblikovanja strategij nimajo ne afinitete, ne smisla in ne znanja, kar se je kazalo že v Drnovškovi vladi. Na spletni strani kot osnovo delovanja sedanje vlade ohranjajo Strategijo in akcijski program predhodne vlade iz 2006 (ali gre za kontinuiteto), kot da se kriza ne bi zgodila. Tipično za odnos do strateških razmislekov je dejstvo, da ostaja vladna strategija tajen dokument, skrit pred Slovenci, čeprav že na prvi strani poudarja potrebo po podpori s strani Slovencev, da bi bila sprejeta in uspešno uveljavljena. Kako naj podprejo nekaj, česar z izjemo posvečenih, ne poznajo? Slovenska javnost tako predstavlja samo nebodigatreba, ki bi lahko imel svoje mnenje in s tem motil mir piscev strategije. Tako bo strategija napisana in poslana v Bruselj, a hkrati ostala tajna tistim, za katere je pisana in ki naj bi jo izvajali. Lepa ilustracija vredna demokracije pred-civiliziranih držav.² Po izročitvi Programa stabilnosti Bruslju konec januarja bodo namreč ključni okviri strategije fiksirani.

Pravi absurd je delati medijske okrogle mize in razprave o dokumentu, ki javno ni dostopen, kar je mogoče le pri nas. Razprava poteka med informiranimi »bolj enakimi od enakih«, ki hkrati z gromoglasnih izražanjem svojih mnenj izjavljajo, da v dokumentov nasprotni strani sploh niso prebrali, temveč poznalo le, kar je prišlo v medije.

¹ Interni dokument je bil pridobljen od novinarjev s tiskovne konference.

² Protikrizni dokument opozicijske SDS »Boj proti krizi je boj za nova delovna mesta« je na razpolago na spletni strani SDS in je bil že predstavljen v parlamentu.

Zamuda? Gotovo, a že pred 15 meseci je bila vladna ekipa seznanjena z analizo svetovne krize, njenih učinkih na Slovenijo ter s predlogi ukrepov in strateških sistemskih sprememb, zapisanih tudi v knjigi avtorja »Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti?« (ARC SAZU, november 2008), ki je bila posredovana premierju in ministrom že pred izidom. Razen vprašanja ključnega ministra avtorju »Zakaj piše toliko knjig ???« drugega komentarja ni bilo. Ne le, da je bila javnost izključena iz priprave protikriznih in izhodnih ukrepov, tudi stroke ni bilo, ali pa se skriva v anonimnosti, saj avtorji predloženih dokumentov niso navedeni.

V publikaciji Gospodarska gibanja EIPF je bilo v zadnjih letih veliko pravočasnih opozoril pred krizo in nasvetov za izhodne ukrepe, predvsem tudi v uvodnikih o celoviti anticiklični fiskalni politiki in ekonomski politiki in njenih prioritetah v krizi, odpravljanju kreditnega krča (Bole), kritiki Lizbonske strategije in obliki krize (Mencinger) in o pomenu globalne krize za Slovenijo ter vlogi centralnih banka v krizi (avtor).

7

2. Evropska komisija in izhodna strategija

Že v pripravi protikriznih ukrepov je Ekonomska komisija (EK) EU zaostajala³ in zamujala za ZDA ali Kitajsko in Japonsko; podobno se dogaja v pripravi strategije izhoda. Zamuda se tako prenaša tudi na Slovenijo, ki jo navodila (direktive) EK EU neposredno usmerjajo. Ob pred letom dni zahtevani fiskalni vzpodbudi, ki je bila skupaj z monetarno potrebna za uspešen obrat kriznih trendov v svetovnem gospodarstvu navzgor, zdaj EK EU zahteva hiter izhod v obliki ponovnega vztrajanja po upoštevanju določil Pakta stabilnosti in rasti, ki so bila medtem zamrznjena. Gre za znižanje letnega proračunskega primanjkljaja v državah članicah pod 3% njihovega BDP. Toda, kršiteljice Pakta so vse članice, ki jih je EK EU (skupaj z Mednarodnim denarnim skladom, za katerega je bila ta zahteva v nasprotju z vsem, za kar se v preteklih dobrih 50 letih goreče prizadeval), še pred manj kot letom dni silila v fiskalno vzpodbudo in primanjkljaj. Salto mortale !?

V »podporo resnosti« zahteve po čim hitrejšem zmanjševanju obsega in uravnavanju salda proračuna v članicah EU pa ista EK EU toži Evropski parlament pred evropskim sodiščem zaradi njegovega stabilizacijskega nasprotovanja povišanju plač samim uslužbencem EK EU. Ob tem je bil najbolj glasen pri zahtevah po stabiliziranju fiskusa (in posebej kritiki Slovenije zaradi »nevzdržnosti« pokojninskega sistema) komisar Almunia iz Španije, ki je v letih pred sedanjim položajem kot španski minister v največji meri prispeval k slabemu gospodarskemu položaju Španije, najslabšemu med vsemi velikimi članicami EU oziroma EMU. Enako kot ob nastanku krize tudi zdaj celotna EK EU na čelu z Barrosom ravna zgolj

³ EU podobno veliko gospodarstvo ZDA je namenilo za intervencijo 1500 milijard USD, Kitajska 586 milijard USD, EK EU pa je predpisala za EU 200 milijard EU (manj kot 300 milijard USD), od česar jih je le 30 prispevala sama, ostalo pa naložila članicam, da jih plačajo iz svojih proračunov.

reaktivno, pa še nevarnost prehitrega izhoda v obliki opustitve stimulativnih ukrepov, ko oživitev gospodarstva še ni trajna, je realno prisotna. Sprenevedanje!?

3. Doktrinarnost proti-kriznih ukrepov in izhoda iz njih

8

Za oceno vrednostnih izhodišč piscev strategij je potrebno kot kriterij najprej predstaviti sodobne ekonomske doktrine (Tabela 1). Pred krizo so v ekonomskih sistemih in politikah v svetu prevladovali elementi neoklasične teorije z monetarizmom in ekonomiko ponudbe. Pandan jim je bil neoliberalizem. V času krize pa so bili tudi s strani najbolj gorečih liberalcev večinsko uporabljeni ukrepi keynesijanske doktrine, ki so s fiskalnimi in monetarnimi vzpodbudami doslej nepoznane velikosti rešili gospodarstva pred kolapsom. Po znakih izboljšanja nosilci odločanja znova zahtevajo vrnitev na staro – verjetno do naslednje krize. Torej, v krizi državna intervencija in socializacija izgub, izven krize, zasebno odločanje in privatno prisvajanje dobičkov. Na poti v krizo: *laisser faire* na predpostavki popolnih trgov in racionalnih pričakovanj, primat ekspanzivne denarne politike, visoka zaposlenost, odklanjanje intervencij (za »balon« se ve šele *ex-post*) in nižanje inflacije kot glavni cilj. V času krize ukrepi: fiskalna (in monetarna) intervencija za izhod iz krize, ki popravljata napake trga, saj se pokaže, da so plače in cene rigidne, da kvantitativna teorija denarja zaradi likvidnostnih preferenc posameznikov ne velja, da je neprostoVOLjna nezaposlenost socialno nevarna, da je potrebna fiskalna vzpodbuda, saj je agregatno povpraševanje na kratek rok pomembnejše od agregatne ponudbe, in da ima povrnitev rasti prednost pred nevarnostjo inflacije.

Tabela 1:
Osnovne značilnosti sodobnih ekonomskih teorij in doktrin

ZNAČILNOST	NEOKLASIKA	MONETARIZEM	KEYNESIANIZEM
1. Trg blaga in storitev	Sayev zakon: popolna konkurenca.	težnja k popolni konkurenci	Sayev zakon ne velja
2. Ravnotežje	avtomatsko	avtomatsko – stabilen zasebnik	z ekonomsko politiko
3. Ekonomska filozofija	liberalistična	liberalistična	intevencionizem za korekcijo napak trga
4. Trg dela	fleksibilne plače	fleksibilne plače	rigidne plače
5. Vloga denarja	nevtralen	nevtralen na dolgi rok	nenevtralen
6. Kvantitativna teorija denarja	velja, $V =$ konstantna.	velja, $Md =$ stabilna	ne velja zaradi likvidnostne preferenc
7. Obrestna mera	realni fenomen	manjšega pomena	ključen instrument
8. Denarna iluzija	ne obstaja	obstaja na kratek rok	obstaja
9. zaposlenost	polna	naravna stopnja	neprostoVOLjna nezaposlenost
10. Predmet raziskav	mikro in makroekonomija	makroekonomija	makroekonomija
11. Splošnost	univerzalna	moderna verzija neoklasike	neoklasika je posebni primer keynesianizma
12. Primat ekonomske politike	monetarna	monetarna	fiskalna
13. Fiskalna politika	manj pomembna	pasivna	aktivna
14. Ključni instrument	ponudba denarja in fleksibilne cene	kontrola ponudbe denarja	nizka obrestna mera
15. Tip ekonomske politike	pravila	diskrecija	pravila
16. Agregatna ponudba	vertikalna	vertikalna na dolgi rok	pozitiven nagib
17. Phillipsova krivulja	vertikalna	vertikalna na dolgi rok	negativen nagib
18. Inflacija	primarni cilj,	primarni cilj, monetarni fenomen	sekundarni cilj, ni le monetarni fenomen
19. Gospodarska rast, zaposlenost	sekundarni cilj	sekundarni cilj	primarni cilj
20. Časovni horizont	dolgi rok	dolgi rok	kratek rok
21. Pričakovanja	racionalna	adaptivna	niso obdelana

Vir: Dimitrijević B., Fabris N., Makroekonomija, Edukons, 2009

4. Reševanje krize v Sloveniji: ukrepi in strategije vlade in opozicije

Analizirana sta dva vladna osnutka dokumentov »Slovenska izhodna strategija 2010-2013« (6.1.2010) z dopolnitvijo s »Programom stabilnosti« (7.1.2010) ter program SDS »Boj proti krizi je boj za nova delovna mesta« (8.1.2010). Problem primerjave je sestava obeh dokumentov. Vladni program je strukturiran (sekvenciran) na tekoče ukrepe, razvojne politike, strukturne spremembe in institucionalne spremembe. V okviru vsake

skupine so obdelana vsa področja, kot so fiskus, finančno področje, trg dela, gospodarski sektorji, javni sektor, itd. Program SDS je, obratno, sekvenciran po posameznih področjih, v okviru vsakega pa so predlagani tako kratkoročni ukrepi kot razvojne politike, strukturne in institucionalne spremembe. Razvrščanje programa SDS v shemo vladne strategije, ki je vzeta kot osnova za primerjavo, zato povzroča probleme. Od tod lahko ponekod tudi v Tabelah manjše število alinej iz programa SDS.

4.1. Ocena doktrinarnih podlag strategij

10

SDS program predvideva velike davčne olajšave. Predlogov velikih davčnih razbremenitev in znatno manjših znižanj javnih izdatkov ne spremlja izračun posledic. Uresničitev je zato mogoča le, če bi veljalo, da bo prek ponudbe povečana proizvodnja ustvarila večjo davčno osnovo in ob znižanju davčnih stopenj dosegla večji znesek pobranih davkov. Dvig ponudbe zahteva rast proizvodnje, kar je mogoče na le na daljši rok, kratkoročni ukrepi zaščite pred kolapsom pa so mogoči le prek primarnega oživljanja povpraševanja, predvsem državnih izdatkov, ki počistijo zaloge, trg in oživijo aktivnost.

V vladni strategiji do izraza prihaja Keynsova kontroverza: vsak posameznik (sektor) zase na mikro ravni zmanjšuje trošenje, da zaradi prezadolženosti ne bi propadel, s tem pa na makro ravni zmanjšuje agregatno povpraševanje, aktivnost, dohodke in svoj položaj v prihodnje. V krizi je prerazdelitev še večja kot v ekspanziji. Odvisna je od odločitve, kateri sektorji ali sloji prebivalstva naj povečajo povpraševanje za rešitev proizvodne aktivnosti, in kateri naj ga zmanjšajo za zmanjšanje svoje zadolženosti.

Tabele 2-4 omogočajo naslednjo primerjavo. Strategija SDS daje več poudarka ekonomiji ponudbe tudi v kriznih časih, vladna strategija pa je napravila eklektičen izbor keynesianskih in neoklasičnih ukrepov. Vladna strategija kaže neizmeren zakonodajni apetit, saj se kaže kot zbirka želja po (pre)normiranju, novih agencijah in skladih, ki si jih želijo posamezna ministrstva. Nekdo bo moral določiti prioritete, saj bodo sicer nekateri ukrepi na poti k ozdravitvi gospodarstva porušili tisto, kar bodo drugi ukrepi s težavo priborili.

4.2. Ukrepi

Obe strategiji želita med tekočimi ukrepi (Tabela 2) konsolidacijo proračuna pri njegovem nižjem obsegu (torej znižanje državnih izdatkov, ne povečanje davkov), pri čemer je vladna bolj uravnotežena. Na trgu dela prevladujejo socialni ukrepi in sistemske spremembe nad fleksibilnostjo, močnejše pri SDS kot vladi. Sanacija finančnega sektorja je močnejša prioriteta vlade kot SDS, vendar tudi slednja ne želi prodaje finančnih institucij tujcem (vsaj ne v kriznih časih nizkih cen). Nevarnost obstaja, da bi vlada s prodajo državnih bank želela pokriti proračunsko luknjo. Pri tem španska banka Santander ni vzoren partner: njeni visoki

donosi gredo na račun najbolj potopljenega španskega realnega sektorja v Evro območju z 20% brezposelnostjo. Pretekla kriza je pokazala, da nesorazmerno velike finančne institucije glede na domače realno gospodarstvo države kažejo na njihovo trhlost (Islandija, Irska), zato podobno lahko doleti Santander, ki naj bi bila trenutno največja banka v Evropi. Za ustanovitev slabe banke je predpogoj padec vrednosti njenega kapitala na 0, zato je pri nas boljša izločitev slabih terjatev znotraj bank. Seveda ima pomoč v dokapitalizaciji bank ob istočasnem pomanjkanju proračunskega denarja za dvig minimalnih plač pri nas enak negativen socialni in politični prizvok, kot ga je imela v ZDA, Angliji, Nemčiji. Argument sistemske nevarnosti propada velike banke je razumljiv, vendar socialno prizadetim nesprijemljiv (posebno, če upravniki bank v krizi ne plačujejo malusov, kot so si v razcvetu delili bonuse). Vladni načrt zmanjševanja proračunskega primanjkljaja pod 3% BDP do leta 2013 je pogumen, njegova uresničitev pa predvsem odvisna od hitrosti oživljanja gospodarstev glavnih trgovinskih partnerjev in pripravljenosti za zategovanje pasu doma..

11

Tabela 2:

Tekoči protikrizni ukrepi

UKREPI	VLADNA IZHODNA STRATEGIJA	PROGRAM BOJA PROTI KRIZI SDS
FISKUS		
Fiskalno pravilo in Pakt Stabilnosti	Fiskalna konsolidacija z zahtevami Pakta ..	Padec izdatkov proračuna od 46% na 43%, proračunska sidra
Proračun in saldo	Zmanjšanje izdatkov države, Dvig enih, znižanje drugih davčnih stopenj	Znižanje davčnih stopenj ni izračunov deficita
Pravilo/diskrecija	fiskalno pravilo	fiskalno pravilo: nižanje G/BDP po odstotno točko
Kapica na socialne izdatke posameznika	Predložena (zavrnjena ?)	Predložena
Javni dolg	Rast	
Davki	- nekatere povečati, druge zmanjšati, - trošarine na luksuz - splošna ali posebna davčna olajšava	- splošna, posebna olajšava - neobdavčenje inovacij, zaposlovanje mladih raziskovalcev - davčne počitnice za nova podjetja, 40% olajšava za investicije, - 100% olajšava za RR
TRG DELA IN SOCIALA		
Varno prožnost krepiti	- kapica zavarovalne osnove - znižanje stroškov dela - dvig min. plače 460 na 562€ - vstopna točka za soc. transfere Zakon o soc. varstvenih prejemkih	- padec izdatkov za socialno varnost za 2%, - boljši izkoristek subvencij delovnega časa ali ukinitvev
Politika zaposlovanja	- večanje zaposlenih in produkt. - socialno vključevanje izpadlih - učinkovite institucije: Zavod za zaposlovanje, sklad za kadre	- padec zaposlitve v javni upravi za 2%, - ni prispevkov za novo začasno zaposlitev

UKREPI	VLADNA IZHODNA STRATEGIJA	PROGRAM BOJA PROTI KRIZI SDS
Posodobitev delovnih razmerij	- proces in stroški odpovedi - zavarovanje ob brezposelnosti - zakon o malem delu, štipendiji - ureditev študentskega dela	
FINANČNI SEKTOR		
Izbor podjetij za podporo	slaba podjetja, a s strategijo	dobra podjetja, nova, SME
Jamstvena shema izboljšana	- na C podjetja, - za reprogramirane kredite - za obratna sredstva - za fizične osebe - prestrukturiranje institucij	- prenova in administrativna poenostavitev, tudi za revolving, - znižanje strogosti boniteten presoje za rast kreditov bank - jamstvo države za RR in mala in srednja podjetja MSP
Sanacija bančnih bilanc	- koncept slabih naložb bank, - načela državne pomoči banki	- ustanovitev slabe banke
Koordinacija finančnih instrumentov	SID, JAPTI, TIA, SPS,EKO - koncentracija preko centra: SID kot finančni holding - boljši finančni inženiring, nove spodbujevalne finančne sheme - integracija regionalnih shem	- reorganizirati SID, - brez novih institucij za KAD in SOD
Zavarovanje		- subvencija zavarovanj proti nesrečam, - nadzor vozil brez zavarovanj
SOCIALNI DIALOG	Priloženi le predlogi delodajalcev	Ni priloženih predlogov socialnih partnerjev
RAZBREMENITEV GOSPODARSTVA		- znižanje amortizacije - pavšal za mala podjetja
KOORDINACIJA IZHODNIH STRATEGIJ	Da	
KOHEZIJSKA POLITIKA, EVROPSKA SREDSTVA	- prilagoditev proračunu - poenotenje kazalnikov - preusmeritve sredstev	- bolje črpati evropska sredstva,
IZKUŠNJE DRUGIH DRŽAV	- naštetih osem	- le implicitno upoštewane

12

Razprave o kapici socialnih prispevkov (ki je morda ne bo), dvigu minimalnih plač, zmanjšanju zaposlenosti nimajo toliko strokovnih kot vrednostnih in socialnih predznakov. V krizi je pač potrebno kratkoročno pomagati najbolj prizadetim. Program SDS bolj kot vladni podpira dolgoročne ukrepe ekonomije ponudbe, upajoč, da bosta gospodarstvo in prebivalstvo vzdržala do oživitve povpraševanja prek večjih dohodkov, ki pridejo iz večje proizvodnje. Vendar, zasebni sektor v krizi ni nagnjen k trošenju, ker je bil prezadolžen, varčuje.

Jamstvene sheme niso dale zelenih rezultatov, zato je prav odpraviti omejitve, ki so jih hromile, vendar s pogledom na posledice za proračunski izdatke, če se jamstva uveljavljajo. Državno subvencioniranje do polnega delovnega časa pa je bilo enako kot pri nas uveljavljeno v vseh ključnih članicah EU.

4.3. Razvojne politike

Predstavljene razvojne politike (Tabela 3) so skupaj s predvidenimi strukturnimi in institucionalnimi spremembami kar majhna strategija ekonomskega in širše družbenega razvoja. Strategija SDS odpira nekaj tem, ki jih vladna ne obravnava (več okolja, prostora, zavarovanja, turizma), vladna ima sicer bolj celovito obravnavo drugih tem (tudi kulturo in šport, nacionalno varnost in obrambo). Gre za dolgoročnejshe usmeritve, pogosto uresničljive šele, ko bo kriza mimo in ekonomska moč povrnjena. Zahtevajo namreč veliko finančne podpore. Pri urejanju upokojevanja za naslednja desetletja je vendar potrebno upoštevati dvig natalitete v zadnjem času in možnost »uvoza« mladih strokovnjakov iz tretjega sveta.

Tabela 3:
Razvojne politike

PRIORITETE PO RAZVOJNIH POLITIKAH	VLADNA IZHODNA STRATEGIJA 2010 - 2013	PROGRAM BOJA PROTI KRIZI SDS
Podjetništvo in konkurenčnost	- vzpodbude novim SME, - internacionalizacija - podporno okolje - čezmejno sodelovanje	- pomoč MSP, novim podjetjem, RR, - ekonomska diplomacija
Visoko šolstvo, raziskave in razvoj	- tehnološki razvojni projekti - informacijska družba - človeški viri - učinkovito visoko šolstvo	- projektno financiranje RR
Povečanje zaposlenosti	- aktivizacija mladih brezposelnih - vključitev starejših brezposelnih - usposabljanje zaposlenih - ohranjanje, ustvarjanje mest	- analiza stanja - skrb za socialno varnost
Izobraževanje, usposabljanje, kultura, šport	- več otrok v pred šolo - izboljšanje izobraževalcev - sodobnejše ustvarjalne prakse	
Prometna politika	- železniški promet, infrastruktura - cestni promet, infrastruktura - enovit prometni model in integrirani javni potniški promet	- vlaganje v infrastrukturo - delna privatizacija
Energetika	- proizvodni objekti el. energije - posodobitev prenos. omrežja - obnovljivi viri energije	- vlaganje v infrastrukturo
Kmetijstvo	- izboljšanje konkurenčnosti - ekološko kmetijstvo - obnova in nega gozdov - rast prehranske varnosti	- izplačila takoj - državne gozdove v upravljanje kmetom
Okoljska in prostorska politika	- ustrezna raba vode; - manj emisij toplogrednih plinov - ohranitev narave v območjih - državni prostorski načrti	- strategija za podnebne spremembe, zelena naročila - urad za podnebne spremembe naj začne delati, razpisi za OVE, natura 2000, zeleni razvoj podeželja, zmanjšanje odpadkov - javna razprava posodobljena
Socialna varnost in zdravstvo	- aktivna politika soc. varstva - modernizacija pokojninskega zavarovanja, zavarovanje za dolgotrajno oskrbo - primarno zdravstveno varstvo	- informatizacija, - sprostiti podelitev koncesij - izgube pokriti z dodatnimi deli
Nacionalna varnost, obramba, zunanje zadeve	- obrambni sistem in naravne nesreče; javni red, meje, migracije, kriminal - prometne nesreče zmanjšati - gospodarska diplomacija	
Javna uprava	- projekti IKT - pobiranje davkov in prispevkov - programski proračun učinkovit	
Krepitev institucij pravne države, svobode varnosti	- alternativno reševanje sporov - dozidava Doba in KPKZ Ljubljana - pregon gospodarskega kriminala	
prilagoditev kohezijske politike		- boljši izplen

4.4. Strukturne in institucionalne spremembe

Predstavljene strukturne in institucionalne spremembe (Tabela 4) se lotevajo tudi dolgoročnejših problemov, za katere še niso znani pogoji, v katerih naj bi se uresničevale. Medtem ko vlada kreira nove agencije, sklade in novo zakonodajo (za podporo administracije koaliciji), želi strategija SDS v javnem sektorju oženje in reformo za učinkovitost oziroma zmanjševanje javnega v korist zasebnega.

Gradnja Šoštanja 6 bo gotovo še predmet polemik, saj ji opozicijska SDS in okoljevarstveniki nasprotujejo, vlada pa bi rada hkrati oboje, več šoštanjske elektrike in bolj čisto podnebje. Infrastrukturne investicije so nosile slovensko gospodarsko rast v času samostojnosti, nove pa zahtevajo čas za uresničitev. Strategija SDS se v večji meri in bolj eksplicitno kot vladna ukvarja z razbremenjevanjem gospodarstva, kar je dobro, vendar ni izračunov posledic za proračun.

15

Tabela 4:
Strukturne in institucionalne reforme

REFORME; STRUKTURNE INSTITUCIONALNE	VLADNA IZHODNA STRATEGIJA	PROGRAM BOJA PROTI KRIZI SDS
POKOJNINSKA REFORMA		
Modernizacija	<ul style="list-style-type: none"> - povišanje minimalne starosti - izenačenje moških in žensk - fleksibilnost delne upokojitve - bonusi in malusi - vsako delo šteje - daljše obračunsko obdobje - izločitev socialnih transferov 	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacija - izboljšati učinkovitost prostovoljnega pokoj. zavarovanja
Reforma dodatnega zavarovanja	<ul style="list-style-type: none"> - preoblikovanje v poklicno - modernizacija 	
Nov pokojninski sistem	- 4 stebri in navidezni računi	
DOLGOTRAJNA OSKRBA		
	- zakon in zavarovanje	
ZDRAVSTVENA REFORMA		
Zdravstvena dejavnost	<ul style="list-style-type: none"> - primarno potrebe ljudi, - pretežno javna, neprofitna - dobra mreža regulacija - učinkovito upravljanje 	<ul style="list-style-type: none"> - preureditev ali ukinitvev dopolnilnega zdrav. zavarovanja
Zdravstveno varstvo	<ul style="list-style-type: none"> - splošni solidarnostni dostop - obvezno, prostovoljno - ločeno zavar. na, izven dela - nadzor; manj pravic 	
ZAVAROVANJE BREZPOSELNOSTI		
		<ul style="list-style-type: none"> - sklad za odpravnine, - krepitev služb za zaposlovanje

REFORME; STRUKTURNE INSTITUCIONALNE	VLADNA IZHODNA STRATEGIJA	PROGRAM BOJA PROTI KRIZI SDS
INSTITUCIONALNE PRILAGODITVE		
Upravljanje javnih funkcij - preoblikovanje	<ul style="list-style-type: none"> - agencija, PDL, KAD, SOD - sklad za nepremičnine države - preoblikovanje DARS - nadzor finančnih institucij - urad za varstvo konkurence - agencija za javno naročanje - ločitev tržnih in reguliranih delov elektroenergetike, - negospodarske in - gospodarske javne storitve 	<ul style="list-style-type: none"> - reforma izvršilnega prava - plačevanje v 15 dneh - shema de minimis - racionalizacija javnih institucij - KAD SOD preoblikovati, - nove institucije niso potrebne - poenostavi javna naročila - maso plač javnega sektorja znižati za 2%, spremeniti strukturo plač javnega sektorja, e- upravo posodobiti
Promet, energetika, okolje	<ul style="list-style-type: none"> - promet in energetika v prostoru, - železniški sistem - naložbe v energetsko učinkov. - obnovljivi viri energije - prilagajanje podnebnim spremembam - kmetijstvo učinkovito - gospodarjenje z gozdovi 	<ul style="list-style-type: none"> - investicije v infrastrukturo kot rast agregatnega povpraševanja; - brez Šoštanja 6 - nacionalni energetski program - urad za podnebne spremembe - strategija obnovljivih virov energije - posodobitev postopkov umestitve v okolje - občinski prostorski načrti - preprečitev poplav in erozije - enakomeren razvoj Slovenije - uvedba pokrajin
Gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> - izboljšanje korporativno. upravljanja - krepitev konkurence 	<ul style="list-style-type: none"> - zmanjšanje administrativnih bremen - država financira patentnino, - portal sektorskih poslovanj
Turizem		- trženje in promocijo vzpodbuditi

V tem trenutku bi bila smiselna istočasna javna in parlamentarna razprava o obeh dokumentih, vlade in opozicije. Prispevala bi naj k nacionalnemu konsenzu glede tekočih ukrepov za izhod iz krize, saj gre za urgentnost reševanja doslej največjega problema samostojne Slovenije. Razprava o strukturnih in institucionalnih strateških razvojnih spremembah bi sledila posebej kasneje, a bi zahtevala predhodno opredelitev vizije Slovenije. Gre za ohranitev identitete in uveljavitev suverenosti (svobode odločanja), ki nam jo še dopušča siceršnja vpetost v mednarodne povezave in institucije.